

ТЕМА: Чому необхідно бути медіаграмотним?

МЕТА:

- формувати відповідальне ставлення вчителів до діяльності дітей у медіапросторі;
- інформування працівників школи про необхідність посилення стійкості перед дестабілізуючою силою впливу неправдивої інформації.

ЗАВДАННЯ:

- ознайомити вчителів з поширеними в медіапросторі маніпуляційними прийомами і навчати їм протидіяти;
- допомогти вчителям краще усвідомити потенційну маніпуляцію та зрозуміти роль мас-медіа і ЗМІ у формуванні громадської думки.

ОБЛАДНАННЯ:

роздруківки із запитаннями для гри та персональні комп'ютери.

МЕДІАБЕЗПЕКА

Інтернет прийшов у життя наших дітей, ставши невід'ємною частиною найближчого оточення. Вони швидко орієнтуються у віртуальному світі, відкривають власні способи використання новітніх можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, визначають свої уподобання, розвивають нові потреби. Часто весь цей світ залишається багато в чому невидимим для дорослих, які не мають стільки часу, щоб пройти тими ж шляхами кіберпростору, якими блукають їх діти.

Аудиторія юних інтернет-користувачів в Україні неухильно зростає, та відповідно збільшуються ризики для дітей потрапити у небезпеку. В чому ж головні небезпеки Інтернету? Чим віртуальне інтернет-середовище відрізняється від реального? Як впливає на дітей, як змінює їхнє спілкування? Від яких небезпек дорослі мають застерегти дитину, як

допомогти і навчити себе убезпечувати? Ці питання хвилюють і батьків, і вчителів; і вони мають бути компетентними. Пропоную Ваші увазі Гру-вікторину до батьківських зборів «Медіабезпека дитини».

ХІД

Інформаційна продукція для дітей — це продукція, яка за тематикою, змістом, художнім оформленням і видавничо-поліграфічним виконанням відповідає фізичному, психічному, духовному і моральному розвитку дітей. Нині діти споживають інформаційну продукцію за допомогою друкованих джерел, інтернету та телебачення. І якщо друкована дитяча продукція, на жаль, поволі відходить у минуле, то телевізор та інтернет на піку популярності.

1. Чи знаєте ви, як класифікують кіновідеопродукцію для дітей?

Вчителі відповідають.

Коли по телевізору ми переглядаємо фільм чи програму, в правому нижньому куті бачимо маркування — спеціальну позначку, що сигналізує нам про вікову аудиторію відеопродукції. У 2016 році внесли зміни до системи цих позначок*. Відповідно до неї глядачів поділяють на три категорії (Таблиця).

Категорія	Характеристика	Позначка
I	Кіновідеопродукція загальнодоступна й не має обмежень	Кіновідеопродукцію транслюють без маркування
II	Неповнолітні глядачі віком 12 років і старші можуть проглядати кіновідеопродукцію разом з батьками (особами, що їх замінюють) або з відома батьків (осіб, що їх замінюють)	
	Неповнолітні глядачі віком 16 років і старші можуть проглядати кіновідеопродукцію разом з батьками (особами, що їх замінюють) або з відома батьків (осіб, що їх замінюють)	
III	Кіновідеопродукція тільки для повнолітніх глядачів	

* Система візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована, затверджена рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 117 від 08.02.2012 (у

редакції рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 306 від 10.03.2016). — Прим. ред.

2. Яку інформацію заборонено поширювати серед дітей?

Учитель слухає відповіді батьків, а потім озвучує інформацію, яка не пролунала.

Серед дітей заборонено поширювати інформацію, яка:

- спонукає до дій, що загрожують їхньому життю і (або) здоров'ю, в тому числі до самогубства;
- викликає бажання:
- спробувати наркотики, психотропні та галюциногенні речовини;
- курити цигарки;
- вживати алкоголь;
- грати в азартні ігри;
- займатися проституцією;
- бродяжити або жебрувати;
- містить порнографію;
- виправдовує насильство і жорстокість, провокує насильство до людей або тварин;
- заперечує сімейні цінності, пропагує нетрадиційні сексуальні взаємини і формує неповагу до батьків та інших членів сім'ї;
- виправдовує протиправну поведінку;
- містить лайку;
- розкриває відомості про неповнолітнього, який постраждав унаслідок протиправних дій або бездіяльності.

На таку інформацію діти можуть натрапити й в інтернеті — саме він нині є джерелом одночасно знань і розваг. Як уберегти дитину від шкідливого контенту та як поводитися у разі, якщо дитина натрапила на нього? Пропоную зіграти в гру-вікторину — аналог американської телевізійної передачі «Jeopardy!» — і разом пошукати розв'язання кількох ситуацій, у які може потрапити дитина. Для цього вам необхідно утворити команди.

Учасники формують команди по 8-10 осіб.

У грі є дві номінації:

- Діти та інтернет — запитання про поведінку дітей в інтернеті. Завдяки запитанням і відповідям у цій номінації ми зрозуміємо, як допомогти дітям.
- Життєві ситуації — ситуації, з якими стикаються діти в інтернеті. Ваше завдання — запропонувати розв'язання.

У кожній номінації по чотири завдання — знайти розв'язання у певній ситуації. Завдання мають різні рівні складності. За них ви отримаєте від 100 до 400 балів. Команди по черзі обирають номінацію і завдання певного рівня. На обдумування у вас є 2 хв. Після того, як представник команди озвучить розв'язання, решта учасників інших команд теж можуть висловити свої думки. Коли всі варіанти будуть озвучені, я назву правильну відповідь. Виграє та команда, у якої буде найбільше балів.

Команди по черзі обирають номінацію і запитання та відповідають.

(Дивіться додаток 1 та додаток 2)

У кінці гри учитель підбиває підсумки, нагороджує команду переможців, пропонує батькам, у яких виникли запитання, поспілкуватися індивідуально.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

У ХХІ столітті люди перестали бути лише споживачами інформації, яку

трансляють ЗМІ. Користувачі самі почали створювати контент у медіапросторі: писати дописи у «Фейсбуці», транслювати наживо усе, що відбувається навколо них, завантажувати аматорські відео на «YouTube», які потім використовують ЗМІ у своїх сюжетах та публікаціях. Це все вказує на те, що суспільство перетворилося на інформаційне – велика частина діяльності та спілкування перемістилася у віртуальний простір. Тому зараз важливою і потрібною є навичка медіаграмотності.

Медіаграмотність — це набір компетентностей, необхідних для активної й усвідомленої участі в житті медійного суспільства. Нідерландська організація, яка спеціалізується на медіаграмотності, Mediawijzer.net, звернулася до експертів, щоб визначити, які це мають бути компетентності. На основі їхніх відповідей було створено модель, у яку щороку будуть вноситися зміни — й незначні, й ґрунтовні. Остаточним результатом є одна всеохопна модель, яка включає десять компетентностей із медіаграмотності.

MediaSapiens переклав візуалізацію цієї моделі та її основні положення.

Теперішнє медіасуспільство — це суспільство 2.0. Тобто інформаційне суспільство, яке спілкується, ділиться інформацією, отримує нові знання, влаштовує соціальні акції та флешмоби у віртуальному просторі.

В основі медіаграмотності — модель, яка заохочує людей замислюватися над тим, що вони дивляться, бачать, читають.

Тепер давайте з Вами пограємо ще в одну гру [«Медіазнайко»](#). Це перша навчальна гра з медіаосвіти в Україні, її мета – допомогти якомога більше дізнатися про інформаційне та медійне поле. Гра стане частиною курсу з медіаграмотності, розробленого спеціально для загальноосвітніх шкіл і може також бути використана в медіа освітній діяльності бібліотек, які працюють з дітьми.

Суть гри полягає у тому, що потрібно пройти 9 рівнів/етапів, надати відповідь на запитання, стати журналістом, створити телепрограму, сайт і газету, дізнаючись при цьому, як працюють медіа і як вони впливають на тебе – споживача інформації. Навчальну гру «Медіазнайко» розробив і створив Центр медіаініціатив (Вірменія) за фінансової підтримки

Всесвітнього банку в рамках програми «Альтернативні ресурси для медіа» в партнерстві з Інтерньюзом (США) і за фінансової підтримки USAID.

Наприкінці виступу пропоную Вам ознайомитися з проектом «Програма медіаграмотності для громадян». Він був здійснений за підтримки Міністерства закордонних справ та міжнародної торгівлі Канади (DFATD Canada), у партнерстві трьох організацій: Академія української преси, IREX та StopFake. Мета проекту – посилення стійкості громадян перед дестабілізуючою силою впливу неправдивої інформації.

У рамках проекту було розроблено навчальну програму з медіаграмотності: <http://irex.mocotms.com>. Перейшовши за посиланням, Ви можете ознайомитись з дуже цікавим дистанційним навчальним курсом «Медіаграмотність для громадян».

«Стати медіаграмотним» – не означає пройти якісь курси, вивчитися, отримати сертифікат, і на цьому все. Медіаграмотність – це практичний навик, риса стилю життя. Медіаграмотна людина, якщо бачить сумнівну інформацію, намагається її перевірити. Це людина, яка не просто пливе за інформаційною течією, а критично сприймає цей потік. Інформація уже позбавлена ореолу святості чи таємничості, як це було у радянський період, коли відомостей бракувало. Зараз повідомлень та новин – надлишок. Контент творить кожен, хто хоче його творити. Інформації стало багато, тому гостро

постала проблема її аналізу та критичного сприйняття, щоб відсіяти неправду.

100 балів <i>Ситуація.</i> Вам потрібно відстежити, які сайти відвідує дитина, коли вас немає поруч 	<i>Розв'язання.</i> Подивитися історію браузера. Якщо дитина її видалила, зателефонувати провайдеру й попросити роздруківку всіх сайтів та облік витраченого трафіку за певний строк. Фільтрувати контент можна за допомогою вбудованої системи батьківського контролю Windows 8 і Windows 10. Ці версії операційної системи Майкрософт оснащені модулем батьківського контролю, який батьки можуть налаштувати на свій розсуд
200 балів <i>Ситуація.</i> Останнім часом дитина проводить за комп'ютером все більше часу, і ви хвилюєтеся, щоб у неї не виникла інтернет-залежність	<i>Розв'язання.</i> Якщо поведінка не змінилася, успішність у школі не погіршилася, настрій і самопочуття хороші, причин для тривоги немає. Варто звернути увагу, якщо дитина: • проводить за комп'ютером більше часу, ніж раніше; • віддає перевагу віртуальному спілкуванню, а не реальному; • погано спить і їсть; • схильна до частих перепадів настрою, агресивно реагує на прохання вимкнути комп'ютер; • неохоче розповідає про те, що саме робить у мережі
300 балів <i>Ситуація.</i> Ви виявили в дитини деякі ознаки інтернет-залежності 	<i>Розв'язання.</i> Створити вдома теплу й дружню атмосферу, щоб дитина не тікала у віртуальну реальність за підтримкою і спілкуванням. Важливо проводити з дитиною більше часу, спілкуватися, разом займатися спортом. Батьки мають стати прикладом і обмежити свій час перебування за монітором чи гаджетом. Слід бути послідовними, якщо дитина випрошує зайву годину, щоб посидіти в мережі. Батьки мають якомога частіше хвалити за будь-які досягнення в реальному житті. Якщо розв'язати проблему комп'ютерної залежності не вдається самостійно, слід звернутися по допомогу до психолога
400 балів <i>Ситуація.</i> Дитина натрапила в інтернеті на порносайт	<i>Розв'язання.</i> Не слід реагувати гостро й критикувати дитину, що вона «серфить» невідомо де. Дитина не має почуватися збентеженою, щоб надалі не замовчувати подібні випадки. Акцентувати увагу слід на тому, що це не вина дитини. Потім потрібно видалити всі сліди від матеріалу: посилання з кеш-пам'яті, файли cookie та історію перегляду. Обов'язково поговорити з дитиною про те, як надалі уникнути подібних ситуацій

Ситуація. Дитина повідомила вам, що отримала такий лист: «Дорогий друже! Я місіс Сесе-секо, вдова колишнього президента Заїру Мобуту Сесе-секо. Ми з чоловіком і синами переїхали в Марокко, де мій чоловік помер. У мене є рахунок на суму 18 000 000 \$. Я хочу, щоб Ви отримали ці гроші й допомогли нам вкласти їх в акції транснаціональних компаній. Щиро Ваша місіс Маріам М. Сесе-секо»

Розв'язання. Повідомити дитині, що такі листи слід ігнорувати. Це приклад так званих нігерійських листів. Цей вид шахрайства був поширений у Нігерії. Зазвичай шахраї розсилали спам із пропозицією оплатити невелику суму в обмін на майбутні солідні відсотки від фінансових операцій. Якщо одержувач погоджувався брати участь, у нього поступово виманювали щоразу більші суми грошей нібито на оформлення угод, сплату зборів, хабарі чиновникам тощо

Ситуація. О 2-й годині ночі ваша дитина отримала з невідомого номера телефону повідомлення: «Кинь 50 гривень на номер 063 83 86 65. Дуже потрібно. Терміново. Пізніше посьню. Саньок»

Розв'язання. Застерегти дитину: на такі повідомлення у жодному разі не слід реагувати. Це обман. Таку розсилку шахраї зазвичай роблять масовою. Вони розраховують, що хтось та й «клюне». Для підпису використовують поширені імена. Суму вказують невелику й розраховують, що власник телефона її перерахує, ніж стане перевіряти інформацію о 2-й годині ночі. Звернути увагу дитини на маніпуляції у повідомленні

Ситуація: Ваша дитина вирішила зареєструватися в онлайн-грі. Для реєстрації вона повідомила адресу особистої електронної пошти, на яку мало прийти підтвердження реєстрації. За кілька хвилин отримала електронного листа з образами

Розв'язання. Пояснити, що не слід відповідати на такі листи, особливо від незнайомих людей. Якщо образи не припиняються, змінити адресу електронної пошти дитини.

Налаштувати параметри роботи з поштою так, щоб повідомлення від небажаного адресата надходили в окрему папку.

Якщо адреса відправника невідома, слід надіслати копію або скріні повідомлень постачальнику послуг інтернету й попросити видалити цю адресу електронної пошти

**400
балів**

Ситуація:
Дитина прийшла додому й розповіла, що отримала у соціальній мережі коментар під фото від незнайомої дівчини, у якому та глузує з її зачіски. За кілька хвилин до коментування долучилися інші дівчата. Дитина засмучена

Розв'язання. Не намагатися відволікти дитину фразами на кшталт «Не думай про це», «Це дурниці», «Тих коментів ніхто не читає» тощо.

Спілкуватися з дитиною, аби допомогти їй впоратися з негативними емоціями, заспокоїти, залучити до спільної діяльності. Коли емоції вщухнуть, запропонувати змінити налаштування у соціальній мережі, аби право коментувати фото мали лише друзі

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. –С. 38
2. Кесьян Т. Гра-вікторина до батьківських зборів «Медіабезпека дитини»// ЗАСТУПНИК ДИРЕКТОРА ШКОЛИ.-2018.-№9.-Ст. 18
3. Навчальна гра «Медіазнайко».
URL: <http://www.aup.com.ua/Game/index.html>
4. Проект «Програма медіаграмотності для громадян. URL: <http://www.aup.com.ua/mediaosv/programa-mediagramotnosti/>